

Kunnalliset ympäristösuojeluviranhaltijat
Juhlapuhe, Harvialan Kartano 4.10.2006
Matti Ahde

Arvoisat juhlavieraat, hyvä kuulijat!

Ympäristöstä huolehtiminen ja yhteisen luonnon vaaliminen ovat tavalla tai toisella aina kuulunut suomalaiseen luonteeseen. Jo maatamme tuhansia vuosia sitten asuttaneet esi-isämme ja –äitimme ymmärsivät kourintuntuvasti ympäröivän luonnon merkityksen terveydelleen, toimeentulolleen ja selviytymiselleen.

Noista ajoista on tultu jo kauas. Ikiaikaiset viisaudet luonnon ja ihmisen ykseydestä ovat välillä tuntuneet jäävän muiden intressien jalkoihin. Toinen maailman sota ja sen jälkeinen teknologian kehitys kuitenkin havahduttivat ihmiset uudelleen. Silloin huomattiin se tosiasia, että ihminen ainoana lajina tällä maapallolla kykenisi teoriassa tuhoamaan koko yhteisen maapallomme asuinkelvottomaksi ydinaseillaan ja kemikaaleillaan. Ihmisen välinpitämättömyys ympäristöä ja luontoa kohtaan ei kohdistunut näin ollen enää ainoastaan välittömään ympäristöönsä vaan tämä välinpitämättömyys voisi johtaa hetkessä koko planeettamme tuhoon. Lokaaleista ympäristöuhkista siirryttiin näin globaalille tasolle.

Arvoisat kuulijat

Suomessa ympäristöhallinnon kehittäminen alkoi vesihallinnosta 1960 –luvulla. Vesihallinnolla oli aluksi keskeinen asema ympäristöhallinnossa. Vesihallinnon keskittämistä valmisteltiin vuosia vesihallintokomitean, vesihallinnon keskittämistoimikunnan, valtioneuvoston ministeriövaliokunnan ja eduskunnan voimin. Valtioneuvoston työryhmä päätyi vuonna 1969 esittämään vesihallituksen perustamista. Ehdotus toteutui, ja vesihallitus koostettiin maataloushallituksen, metsähallituksen, tie- ja vesirakennushallituksen sekä valtion vesivoimatoimikunnan osista. Hallitus esitti vesihallituksen sijoittamista maatalousministeriön alaiseksi. Eduskunta hyväksyi sijoituspaikkaesityksen, kuitenkin vain toistaiseksi. Kun muut ympäristöviranomaiset olivat vielä verraten heiveröisiä, vesihallinnon keskittäminen loi vahvan keskusviraston, jolla oli suuri henkilökunta ja melkoiset voimavarat.

Vesihallinnon keskittämisen ohella alettiin pohtia koko ympäristöhallinnon vahvistamista. Vuonna 1960 asetettu luonnonsuojelulakikomitea ehdotti mietinnössään silloisen luonnonsuojeluviranomaisen eli luonnonsuojeluvalvojan toimiston muuttamista itsenäiseksi luonnonsuojelukeskukseksi. Myös sisäasiainministeriö esitti vuonna 1968 valtioneuvoston kanslialle selvityksen teettämistä maan ympäristönsuojelun ja luonnonhoidon järjestämisestä. Silloinen valtion luonnonsuojeluvalvoja Reino Kalliola ilmaisi selkeästi kantansa luonnonhoitoviraston perustamisen puolesta. Oman ministeriön perustamisen luonnonsuojelun hallinnonalalle otti ensimmäisen kerran esiin Suomen luonnonsuojeluliitto vuonna 1970.

Arvoisat kuulijat

Suomi on eturintamassa vuonna 1983 kun ympäristöministeriö vihdoinkin maahamme perustettiin. Tätä edelsi kuitenkin pitkä ja harras kädenvääntö hallituspuolueiden ja erityisesti SDP:n ja Keskustan välillä. Alun perin Keskusta vastusti kiivaasti koko ajatusta ympäristöministeriön perustamisesta. Kun he eivät kuitenkaan pystyneet pysäyttämään juna, joka oli ympäristöministeriön perustamiseksi lähtenyt liikkeelle, yritti Keskusta antaa ympäristöministeriölle mahdollisimman vähän tehtäviä. Koska SDP ja Keskusta olivat hallituspuolueina hyvin eri linjoilla, asia ratkaistiin niin, että hallituksesta tuotiin kaksi eri esitystä eduskuntaan. SDP:n tukema esitys kannatti laaja-alaisen ja vahvan ympäristöministeriön perustamista ja Keskustan tukema esitys heikomman ja suppeamman ministeriön perustamista. Lopulta asian eduskunnan suuressa salissa ratkaisi Kokoomuksen eduskuntaryhmän enemmistön kääntyminen SDP:n esittämän vahvan ympäristöministeriön puolelle. Suomen eduskunnan lopulta tekemä päätös oli maailmanlaajuisesti katseltuna todella urauurtava. Ympäristöministeriön perustamisen jälkeen on vastaavia ministeriöitä perustettu nopeaan tahtiin lähes jokaiseen maailman maahan.

Ympäristöministeriön perustamisesta on nyt kulunut jo yli 20 vuotta. Tänä aikana ministeriön sekä näin ollen lähes koko ympäristöhallinnon asiat, rakenteet ja toimintatavat ovat kokeneet monia muutoksia reilun 20 vuoden aikana. Työmäärästä ei ole ollut puutetta. Useat tänään tärkeät ja itsestään selvänä pidetyt aikaansaannokset ovat aikanaan olleet kovan kiistelyn kohteena. Ympäristöhallinnon toimikentillä on monia intressitahoja ja vastakkaisia etuja. Työ ei siis ole aina helppoa, mutta se tekee ympäristöhallinnon ammattilaisista – siis teistä arvoisat juhlavieraat – todellisia sankareita.

Arvoisat kuulijat

Ympäristöhallinnon kehittäminen ei jäänyt vain ympäristöministeriön luomiseen. Kantavana ajatuksena oli ja on edelleen, että monet ympäristön- ja luonnonsuojeluun liittyvät kysymykset voidaan parhaiten ratkaista siellä, missä ne alun perin syntyvät eli kunnissa, kuntien osissa, kylissä ja pitäjissä. Ympäristöministeriön ollessa valtakunnallinen viranomainen, tarvittiin myös voimakas alueellinen ja paikallinen ympäristöhallinto kuntatasolle. Ajatus kuntien ympäristöhallinnosta oli syntynyt. Tätä ajatusta ei kuitenkaan kaikki puolueet alussa purematta nielleet. Jälleen kerran perinteinen kuvio toistui. Keskustapuolue koki, että sillä oli erityisiä ongelmia kunnallisen ympäristönsuojelutyön kanssa ja kuntien tekeminen ympäristönsuojelusta velvolliseksi ei ollut heille kovinkaan miellyttävä. Kovan ja uuttera puristuksen jälkeen saatiin kuin saatiinkin laki kuntien ympäristöhallinnosta 1986. Tämä laki on todella juhlimisen arvoinen.

Kuten hyvin tiedämme, on monissa pienissä kunnissamme ympäristöhallinto yhden tai enintään muutaman ihmisen varassa. Tämä asettaa teidän työllenne suuria haasteita mutta sitäkin suuremman vastuun. Ilman teidän ahkeraa työtänne, korkeaa työmoraalianne ja sinnikkyyttänne, ei suomalaisten elinympäristö olisi tänä päivänä niin terveellisyydessään ja turvallisuudessaan maailman kärkeä. Työmääränne ei varmasti tule tulevaisuudessa ainakaan vähenemään. Tämän takia on teidän jaksamisesta sekä kunnallisen ympäristönsuojelun resursseista kannettava erityistä huolta.

Lopuksi haluan vielä lausua suuren kiitoksen teille, arvoisat kunnalliset ympäristönsuojeluviranhaltijat. Kiitos teille kuuluu jaksamisestanne arvokkaassa työssänne, jota te joka päivä teette ympäristömme, luontomme ja koko kansakuntamme eteen!